

Fler anvisningar till reguljär utbildning

Återrapport 2021

© Arbetsförmedlingen
Författare: Stina Lindgren, Andreas Jonsson, Sara Nilsson
Datum: 2021-04-15
Diarienummer: Akt Af-2021/0026 4333

Förord

Denna rapport har tagits fram med anledning av följande uppdrag i Arbetsförmedlingens regleringsbrev för 2020.

22. Fler anvisningar till reguljär utbildning

I syfte att fler arbetssökande ska få ta del av utbildning och därmed ges förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden ska Arbetsförmedlingen öka antalet anvisningar att söka reguljär utbildning.

Arbetsförmedlingen ska löpande informera Regeringskansliet samt redovisa uppdraget den 20 april 2021. I redovisningen ska det bl.a. framgå hur Arbetsförmedlingen har anvisat till att söka utbildning inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande och gymnasial nivå, särskilt yrkesutbildning, samt hur anvisningarna bidrar till att möta kompetensbehoven på arbetsmarknaden. Det ska särskilt redovisas hur Arbetsförmedlingen anvisat till studier med aktivitetsstöd.

Beslutet i ärendet har fattats av generaldirektör Maria Mindhammar. Föredragande har varit Stina Lindgren och Andreas Jonsson, kvalificerade handläggare på avd. samordning & uppföljning, VO Arbetssökande. Övriga som deltagit i den slutliga handläggningen är överdirektör Lars Löow, stabschef Thomas Hagman, rättschef Anna Middelman, biträdande verksamhetsområdeschef Maria Kindahl VO Arbetssökande, enhetschef kommunikationsavdelningen Fia Rolfsdotter och enhetschef avdelning samordning & uppföljning VO Arbetssökande Emil Johansson.

Beslutet är fastställt digitalt i Diariet och saknar därför namnunderskrifter.

Maria Mindhammar, generaldirektör

Stina Lindgren, kvalificerad handläggare

Sammanfattning

Rapporten beskriver arbetet med uppdrag 22. *Fler anvisningar till reguljär utbildning* från regleringsbrevet för Arbetsförmedlingen 2020, samt resultatet av det arbetet. Uppdraget infördes i oktober 2020 tillsammans med en regelförändring som trädde i kraft i november 2020 som innebär att fler arbetssökande har möjlighet att studera med aktivitetsstöd.

Arbetsförmedlingen konstaterar att myndigheten har lyckats öka antalet anvisningar sedan uppdraget infördes. Myndigheten behöver nu arbeta för att fortsätta anvisa i minst lika hög utsträckning, samt säkerställa att anvisningarna får den effekt som avses. Arbetsförmedlingen konstaterar också att antalet arbetssökande som beviljats studier med aktivitetsstöd har ökat sedan regelförändringen trädde i kraft, samt att det totala antalet arbetssökande som påbörjat reguljära studier har ökat det senaste halvåret.

Arbetsförmedlingen konstaterar i rapporten att det i nuläget är svårt att dra några slutsatser om huruvida anvisningarna hittills har bidragit till kompetensförsörjningen. Arbetsförmedlingen bedömning är ändå att anvisningar som metod, i kombination med andra eventuella insatser, bidrar till att tydliggöra för den arbetssökande vad som krävs för att få en varaktig anställning på arbetsmarknaden. Att tydliggöra planering och förutsättningar kan på så sätt bidra till att öka chansen att den arbetssökande övergår till reguljära studier.

Utöver arbetet med anvisningar som metod, ser Arbetsförmedlingen att det är viktigt att behålla fokus på målet om att andelen som övergår till reguljära studier, särskilt yrkesutbildning, ska öka. För att lyckas med målet behöver myndigheten genom fristående aktörer även ge arbetssökande de insatser som krävs för att öka chansen att den arbetssökande påbörjar och fullföljer reguljära studier. Vägledning och motiverande insatser bedöms vara viktigt för många arbetssökande som behöver utbildning för att kunna få ett arbete. En grundförutsättning i det gemensamma arbetet är att ansvarsfördelningen mellan Arbetsförmedlingen, fristående aktörer och utbildningsanordnare är tydlig. I det gemensamma arbetet behöver Arbetsförmedlingen bland annat fortsatt identifiera, förutse och uppmärksamma utbildningsanordnare på arbetssökandes behov av utbildning för att utbildningsanordnare ska ges möjlighet att planera och dimensionera utbildning som matchar arbetssökandes och arbetsmarknadens behov.

Innehåll

1	Inledning	7
1.1	Tolkning av uppdrag och centrala begrepp	7
1.1.1	Målgrupp för uppdraget.....	7
1.1.2	Reguljära studier.....	8
1.1.3	Studier med aktivitetsstöd	8
1.2	Vad innebär anvisning att söka reguljära studier	9
1.3	Avgränsningar i rapporten.....	9
2	Arbetsförmedlingens arbete för att öka antalet anvisningar till att söka reguljära studier	10
2.1	Införande av uppdrag	10
2.2	Matchande, vägledande, förberedande och motiverande tjänster	11
2.3	Utskick via kundhanteringssystem om studier med aktivitetsstöd	11
2.4	Individuppföljning efter anvisning.....	12
2.4.1	Informationsutbyte med kommuner och fristående leverantörer ..	12
2.5	Statistikuppföljning av anvisningar till reguljära studier	13
2.6	Kartläggning av utbildningsutbud.....	13
3	Uppföljning av arbetet med att öka antalet anvisningar till att söka reguljära studier	14
3.1	Informationsinsamling.....	14
3.1.1	Om statistiken.....	14
3.1.2	Intervjuer	15
3.2	Resultat.....	16
3.2.1	Antal arbetssökande som fått en anvisning att söka reguljära studier	16
3.2.2	Yrkesutbildning.....	19
3.2.3	Så kan anvisningar till att söka reguljära studier bidra till kompetensförsörjningen.....	20
3.2.4	Studier med aktivitetsstöd	24
3.2.5	Anvisningar och studier med aktivitetsstöd ur ett jämställdhetsperspektiv	26
3.3	Utmaningar och förbättringsområden i arbetet med uppdraget.....	27
3.3.1	Rutiner och arbetssätt kopplat till anvisningar	27
3.3.2	Studiefinansiering.....	29
4	Åtgärds punkter	30
4.1	Tydliggöra Arbetsförmedlingens roll i arbetet med anvisning att söka reguljär utbildning	30
4.2	Utveckla rutiner för uppföljning i handlägningsprocessen efter anvisning till att söka studier.....	30
4.2.1	Förbättra informationsutbytet med kommuner och fristående aktörer.....	30

4.3	Dialog med SKR och Socialstyrelsen gällande studier med aktivitetsstöd kombinerat med försörjningsstöd	31
4.4	Öka kundens tillgång till karriärvägledning	31
4.5	Utveckling av samverkan med kommuner och fristående aktörer	31
4.5.1	Bidra till ett ändamålsenligt utbildningsutbud.....	32
5	Slutsatser.....	32

1 Inledning

De senaste decennierna har det skett stora förändringar kring vilken utbildningsnivå och vilka utbildningar som förutsätts inom olika yrken på arbetsmarknaden.¹ Fler tjänster än tidigare kräver eftergymnasial utbildning, samtidigt som det har blivit svårare att få anställning med endast förgymnasial utbildning. Därtill har det blivit vanligare med yrken som kräver en specifik utbildning eller legitimation. Samtidigt saknar ungefär var tredje inskriven arbetslös fullständig gymnasial utbildning², vilket innebär att många arbetssökande behöver ta vägen genom utbildning för att få fäste på arbetsmarknaden.

Enligt Arbetsförmedlingens långsiktiga yrkesprognos kommer det att råda en fortsatt brist på arbetskraft på fem års sikt inom de allra flesta yrken inom vård och omsorg.³ Andra yrken där möjligheterna till arbete bedöms bli fortsatt goda på fem års sikt är läraryrken samt civilingenjörsyrken, yrken inom IT-branschen och hantverksyrken – som till exempel VVS-montörer och snickare. För dem som står inför ett studie- och yrkesval och för de som överväger att omskola sig finns det alltså fortsatt goda möjligheter på vissa delar av arbetsmarknaden. För att fler arbetssökande ska kunna etablera sig på arbetsmarknaden och för att arbetsgivare att få tillgång till den kompetens de efterfrågar, arbetar därför Arbetsförmedlingen för att fler arbetssökande ska studera om den arbetsmarknadspolitiska bedömningen indikerar att sådana insatser behövs.

I syfte att fler arbetssökande ska få ta del av utbildning och därmed ges förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden har Arbetsförmedlingen fått i uppdrag att öka antalet anvisningar att söka reguljär utbildning. Uppdraget infördes i samband med en förordningsändring som innebär att fler arbetssökande har möjlighet att studera med aktivitetsstöd.⁴ Enligt Arbetsförmedlingens regleringsbrev för 2020 ska myndigheten återrapportera arbetet med att anvisa fler till att söka reguljär utbildning, samt resultatet av det arbetet.

1.1 Tolkning av uppdrag och centrala begrepp

För att genomföra uppdraget att anvisa fler till reguljära studier har Arbetsförmedlingen gjort en tolkning av uppdraget och definierat centrala begrepp.

1.1.1 Målgrupp för uppdraget

Arbetsförmedlingen arbetar för att fler arbetssökande som saknar gymnasial utbildning eller har behov av omställning för att möta kompetensbehoven på arbetsmarknaden ska övergå till reguljär utbildning. Arbetet innebär att myndigheten arbetar med olika informerande, motiverande och vägledande insatser för att öka

¹ Trender och Prognoser 2020 Befolkning, utbildning, arbetsmarknad – med sikte på år 2035. SCB 2020

² Arbetsförmedlingens datalager. Mars 2020. Af-2020/0051 1254.

³ Omvärldsrapport 2021 Digitalisering, demografi och arbetsmarknadspolitik. Arbetsförmedlingen 2021.

⁴ <https://www.regeringen.se//tx/1294>

chansen att arbetssökande som är i behov av utbildning ska kunna påbörja och fullfölja reguljära studier. Arbetsförmedlingens bedömning enligt gällande regelverk är dock att anvisning att söka reguljära studier enbart kan lämnas till deltagare i de arbetsmarknadspolitiska ramprogrammen jobb- och utvecklingsgarantin och etableringsprogrammet, samt endast till de programdeltagare som i ett senare skede också kan beviljas aktivitetsstöd eller etableringsersättning för de studier som den arbetssökande anvisats att söka.

Bedömningen är gjord utifrån att anvisning att söka reguljära studier medför risken för sanktion i form av varning eller avstängning från rätten till ersättning i de fall hen inte följer anvisningen.⁵ Arbetsförmedlingen bedömer därför att det bara är lämpligt att använda anvisning, eller formulera det som en skyldighet för den enskilde att söka en utbildning i det reguljära utbildningsväsendet, när det är möjligt att följa upp detta med en sanktion i de fall den enskilde inte följer anvisningen. En arbetssökande som anvisas att söka reguljär utbildning behöver därför, vid tiden för anvisning, uppbära ersättning för deltagande i ett program. Arbetsförmedlingen har tidigare beskrivit denna avgränsning av målgrupp för uppdraget.⁶

Huruvida den arbetssökande kan beviljas aktivitetsstöd eller etableringsersättning för reguljära studier avgörs i en arbetsmarknadspolitisk bedömning som bland annat ska ta hänsyn till om studiernas inriktning är motiverade och att det finns tid kvar att använda av den förberedande insatsen.⁷

1.1.2 Reguljära studier

Med reguljära studier avses utbildning som sker hos kommun, folkhögskola, yrkeshögskola, högskola eller universitet. I Arbetsförmedlingens fastlagda definition av reguljära studier inkluderas inte svenska för invandrare (sfi). Det ska emellertid inte likställas med att Arbetsförmedlingen avstår att arbeta aktivt med att tydliggöra förväntan om att delta i sfi.

1.1.3 Studier med aktivitetsstöd

För arbetssökande som är i behov av reguljära studier är utgångspunkten att studierna ska finansieras av studiemedel eller studiestartsstöd. Vid de tillfällen där det är arbetsmarknadspolitiskt motiverat kan dock den arbetssökande erbjudas möjligheten att studera med aktivitetsstöd i upp till ett år. Ett exempel på när studier med aktivitetsstöd är arbetsmarknadspolitiskt motiverat är när det bedöms vara det lämpligaste sättet att få personen att påbörja studier. En sådan bedömning kan ske efter att arbetsförmedlaren försökt motivera den arbetssökande till studier med studiemedel eller studiestartsstöd, men där det inte varit tillräckligt för att personen ska välja att påbörja reguljära studier. Ett annat exempel på när studier med aktivitetsstöd är arbetsmarknadspolitiskt motiverat är när den arbetssökande bedöms vara i behov av utbildning men inte uppfyller villkoren för studiemedel eller studiestartsstöd.

⁵ 6 kap. 2 § punkt 6 i Förordning (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser

⁶ Uppdrag till Arbetsförmedlingen om att anvisa till att söka reguljär utbildning. Arbetsförmedlingen 2020. Af-2020/0033 1422

⁷ 30 § i Förordning (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program

1.2 Vad innebär anvisning att söka reguljära studier

Vid kontakt med arbetssökande gör Arbetsförmedlingen en samlad arbetsmarknadspolitisk bedömning av den arbetssökandes tidigare utbildning, erfarenhet och kompetens i relation till de krav som ställs på arbetsmarknaden för att få ett arbete. I de fall bedömningen görs att den arbetssökande har behov av reguljära studier för att förbättra sina möjligheter till arbete, är den arbetssökande aktuell för anvisning att söka reguljära studier. Detta under förutsättningen att den arbetssökande tillhör målgruppen⁸ som är aktuell för anvisning.

Anvisning sker genom att den arbetssökande informeras om att ta kontakt med aktuell utbildningsanordnare för att göra en ansökan. Anvisningen läggs som en aktivitet i den arbetssökandes planering och tidsätts med en sista dag då ansökan ska vara gjord och besvarad i den arbetssökandes aktivitetsrapport. I aktivitetsrapporten ska den arbetssökande också besvara när hen blivit antagen till sökt utbildning (senast tre månader efter sista ansökningsdag) samt när hen tackat ja till erbjuden utbildning (senast fyra månader efter sista ansökningsdag).

En arbetssökande som inte rapporterar att hen lämnat in en ansökan eller inte tackar ja till en studieplats som hen är antagen till riskerar att få en sanktion. På så vis blir anvisning ett tydliggörande för den arbetssökande om arbetsförmedlingens bedömning av vad hen behöver för att öka sina chanser att få ett arbete. En anvisning att söka reguljära studier kan även kombineras med vägledning och motiverande insatser, vid behov. Det kan till exempel innebära att den arbetssökande anvisas till studiemotiverande folkhögskolekurs samtidigt som anvisning att söka reguljära studier lämnas med ett senare slutdatum för när aktiviteten ska vara utförd.

1.3 Avgränsningar i rapporten

Följande åiterrapport fokuserar på att beskriva hur myndigheten har arbetat med uppdraget *Fler anvisningar till reguljära studier* i Arbetsförmedlingens regleringsbrev 2020. Anvisning till att söka reguljära studier ska lämnas när den arbetssökande bedöms ha behov av reguljära studier för att förbättra sina möjligheter till arbete. Detta under förutsättningen att den arbetssökande tillhör målgruppen⁹ som är aktuell för anvisning. Eftersom anvisning till att söka reguljära studier ofta sker tillsammans med andra arbetsmarknadspolitiska insatser i syfte att få den arbetssökande att påbörja och fullfölja en utbildning, redogörs även i mindre omfattning för vilka insatser som kan vara aktuella i samband med en anvisning.

I oktober 2021 ska Arbetsförmedlingen redovisa hur samverkan med kommuner och folkhögskolor har ägt rum, samt analysera eventuella hinder för övergångar till reguljära studier. I april 2022 ska Arbetsförmedlingen även redovisa hur myndigheten har utvecklat sin studievägledning och information om

---

⁸ Deltar i de arbetsmarknadspolitiska programmen jobb- och utvecklingsgarantin och etableringsprogrammet och endast i fall då myndigheten också kan bevilja aktivitetsstöd för de studier som den arbetssökande anvisas att söka till.

⁹ Deltar i de arbetsmarknadspolitiska programmen jobb- och utvecklingsgarantin och etableringsprogrammet och endast i fall då myndigheten också kan bevilja aktivitetsstöd för de studier som den arbetssökande anvisas att söka till.

studiestödssystemet. Dessa områden kommer därför behandlas i begränsad omfattning i denna rapport

1.3.1 Arbetssökande med utbildningsplikt

Arbetsförmedlingen har sedan tidigare haft i uppdrag att anvisa arbetssökande inom etableringsprogrammet som omfattas av utbildningsplikt att söka reguljära studier. I följande rapport redovisas hur myndigheten arbetat med uppdraget som infördes i oktober 2020¹⁰, som innebär att fler arbetssökande ska anvisas att söka reguljära studier. I rapporten redovisas därför anvisningar som skett både för personer som omfattas av utbildningsplikt och för övriga arbetssökande. I återrapporten *Utbildningsplikt för personer med kort utbildning i etableringsprogrammet*¹¹ som lämnades till Regeringskansliet i oktober 2020 beskrivs myndighetens arbete för personer med utbildningsplikt närmare.

2 Arbetsförmedlingens arbete för att öka antalet anvisningar till att söka reguljära studier

I detta kapitel beskrivs Arbetsförmedlingens genomförda och pågående arbete för att öka antalet anvisningar till att söka reguljära studier, samt en del av det arbete som syftar till att få fler arbetssökande att övergå till reguljära studier.

2.1 Införande av uppdrag

Implementering av anvisningsuppdraget skedde tillsammans med implementeringen av det förändrade regelverket om studier med aktivitetsstöd. Implementeringen har gjorts stegvis och i olika former med bland annat informationsmöten för chefer och arbetsförmedlare. Informationsmöten som hanterade anvisningsuppdraget hölls för ca 1 500 medarbetare, samt för medarbetare som arbetar specifikt som kontaktpersoner för leverantörer av upphandlade tjänster. Det hölls även informationsmöten om studier med aktivitetsstöd för ca 1 200 medarbetare på Arbetsförmedlingens distanskanal.

Implementeringen av uppdraget har också skett genom informationssidor och nyhetsartiklar på Arbetsförmedlingens intranät riktad till arbetsförmedlare och chefer. Vidare har stödmaterial skapats som kan användas av arbetsförmedlare och chefer för genomgångar i arbetslag, i dialoger med kommuner eller i samtal med arbetssökande. Därtill har presentationer genomförts på ett antal nationella och regionala dialoger direkt med externa leverantörer i syfte att öka deras kunskap om Arbetsförmedlingens uppdrag. Budskapet i kommunikationsinsatserna i samband

---

¹⁰ Arbetsförmedlingens Regleringsbrev 2020.

¹¹ Utbildningsplikt för personer med kort utbildning i etableringsprogrammet. Arbetsförmedlingen 2020. Diarienummer: Af-2020/ 0040 8101.

med införande av uppdraget var bland annat att *det är läge för fler arbetssökande att ta vägen till jobb genom utbildning.*

2.2 Matchande, vägledande, förberedande och motiverande tjänster

För arbetssökande som är i behov av reguljära studier för att närma sig arbetsmarknaden ska anvisning till att söka reguljära studier vara en självklar del av den arbetssökandes planeringen. Arbetsförmedlingens arbete för att fler ska övergå till reguljära studier utgörs emellertid av ett flertal olika insatser som bestäms utifrån den arbetssökandes förutsättningar att tillgodogöra sig utbildning. I samband med en anvisning till att söka reguljär utbildning är det i vissa fall lämpligt att den arbetssökande får ta del av matchande, vägledande, förberedande och motiverande tjänster. Det kan exempelvis vara lämpligt i de fall som den arbetssökande har negativa erfarenheter av tidigare studier, bristande motivation eller kunskap om studier eller en kombination av dessa.

Arbetsförmedlingen erbjuder bland annat ett antal olika insatser som kan hjälpa arbetssökande att få en bättre uppfattning om vilka arbeten eller utbildningar som passar den arbetssökande. För arbetssökande som är i behov av studier eller omställning kan exempelvis Yrkes- och studieförberedande moduler (YSM), Karriärvägledningstjänsten (KVL), eller Studiemotiverande folkhögskolekurs (SMF) vara lämpliga steg på vägen mot reguljära studier eller annan typ av omställning. Orienterande karriärvägledning och matchning mot utbildning erbjudas även genom matchningstjänsterna stöd och matchning (STOM) och rusta och matcha (KROM). Karriärvägledning bidrar till att individen kan göra realistiska och långsiktiga yrkes- och studieval som leder till varaktiga anställningar och är på så sätt en viktig del i att förbättra matchningen på arbetsmarknaden. Myndigheten har under senare år genomfört en kraftig utveckling av självservice-tjänster för karriärvägledning. En ny upphandlad karriärvägledningstjänst (KVL) lanserades också i februari 2021. Tjänsten ska hjälpa arbetssökande att få information och vägledning kring studier samt motivera till vikten av studier i vägen till arbete. Tjänsten förväntas därför kunna bidra till att fler arbetssökande tar chansen att studera, både inom det reguljära utbildningsväsendet och via arbetsmarknadsutbildningar.

2.3 Utskick via kundhanteringssystem om studier med aktivitetsstöd

Under 2021 har Arbetsförmedlingen påbörjat ett nytt arbetssätt som syftar till att nå ut med information om studier med aktivitetsstöd. Med hjälp av myndighetens kundhanteringssystem har information om möjligheten att studera med aktivitetsstöd skickats ut till arbetssökande som kan vara aktuell för att kunna studera med aktivitetsstöd. Hittills har informationen skickats ut till 52 800 arbetssökande, varav ungefär 36 000 personer (69 procent) har öppnat mailet och drygt 10 000 personer (23 procent) har klickat på länken med informationen som

bifogats i mailet. Räckvidden av kommunikationsinsatsen bedöms därför som framgångsrik. Förhoppningen är att arbetssättet ska bidra till att fler arbetssökande får kännedom om möjligheten och på så sätt kunna bidra till att fler arbetssökande påbörjar reguljära studier. Myndigheten avser att fortsätta utveckla arbetet och i ett senare skede utvärdera resultatet.

2.4 Individuppföljning efter anvisning

I syfte att öka chanserna till att den arbetssökande fullföljer planeringen om att söka och senare även påbörja reguljära studier, arbetar Arbetsförmedlingen för att den arbetssökandes progression efter en anvisning att söka reguljära studier alltid ska följas upp av en arbetsförmedlare. Arbetet med uppföljning är för nuvarande ett resurskrävande arbete på grund av bristande systemstöd. Informationen i uppföljningen är också begränsad till huruvida den arbetssökande har rapporterat att hen fullföljt den planerade aktiviteten eller inte.

För att förbättra den operativa verksamhetens möjlighet att kunna följa arbetssökandes stegvisa närmanden till arbetsmarknaden, arbetar myndigheten i enlighet med myndighetens strategi för kundarbete – *digitalt först*¹² med att utveckla de systemtekniska möjligheterna för uppföljning av den arbetssökande progression efter att en anvisning att söka reguljära studier lämnats. Arbetsförmedlingens IT-utveckling har de senaste åren reformerat IT-landskapet ifrån grunden i syftet att bygga en plattformarkitektur som möjliggör snabb och flexibel utveckling av användarnära tillämpningar för alla parter – såväl arbetsförmedlare som arbetssökande, arbetsgivare och andra aktörer.¹³ Myndigheten avser nu att utveckla och förbättra myndighetens nya IT-stöd på ett sätt som möjliggör effektiva och värdeskapande uppföljningsmöjligheter av den arbetssökande progression efter att en anvisning att söka reguljär utbildning har lämnats.

2.4.1 Informationsutbyte med kommuner och fristående leverantörer

I och med att många arbetssökande som anvisas till att söka reguljära studier söker utbildning hos kommunen, är informationsutbyte med kommunerna en förutsättning för att Arbetsförmedlingen så väl som kommunerna ska kunna identifiera och undanröja hinder för att fler arbetssökande ska kunna påbörja reguljära studier. Inte minst för att kommunerna ska ges möjlighet att kunna erbjuda utbildning som är anpassad efter arbetssökandes förutsättningar att kunna tillgodogöra sig utbildning. Därför utreds nu möjligheterna till ett digitalt och mer enhetligt informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna. Detta arbete sker tillsammans med Skolverket genom uppdrag 13 i Arbetsförmedlingens regleringsbrev 2021¹⁴.

¹² Strategin innebär bland annat att digitala lösningar ska vara ett avgörande stöd i Arbetsförmedlingens kundarbete.

¹³ Förbereda för reformeringen av myndigheten. Återrapport regleringsbrev 2020. Arbetsförmedlingen 2020. Diarienummer: Af-2020/0034 2118.

¹⁴ Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Arbetsförmedlingen. <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?rbid=21193>

För arbetssökande som tar del av insatser genom fristående leverantörer parallellt med en anvisning att söka reguljär utbildning är också informationsutbyte med fristående leverantörer avgörande när det gäller att kunna följa upp den arbetssökandes progression på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Idag sker en stor del av informationsutbytet mellan Arbetsförmedlingen och externa leverantörer via dokument.¹⁵ Arbetsförmedlingen arbetar nu för att även detta informationsutbyte så långt det är möjligt ska ske digitalt. Ett digitalt informationsutbyte med kommuner så väl som fristående leverantörer kommer i förlängningen även att öppna upp för möjligheten att få tillgång till uppgifter som kan användas för att utreda hinder för övergångar till studier på strategisk nivå. Dessa uppgifter är också en förutsättning för att Arbetsförmedlingen ska kunna analysera och utvärdera huruvida övergångar till utbildning sker mot utbildning inom bristyrken och därigenom bidrar till kompetensförsörjningen.

2.5 Statistikuppföljning av anvisningar till reguljära studier

I återrapporten om utbildningsplikt som lämnades in oktober 2020 beskrev myndigheten att en statistisk uppföljning av anvisningar till att söka reguljär utbildning beräknades vara på plats i oktober 2020. Denna uppföljningsmöjlighet är nu realiserad och redovisas för första gången i denna återrapport. Uppföljningsmöjligheten underlättar styrning och utvärdering av uppdraget både nationellt och lokalt.

2.6 Kartläggning av utbildningsutbud

Uppdraget att öka övergångar till reguljära studier påverkas starkt av kommunernas resurser och utbildningsutbud. Det är avgörande att kommunerna har ett brett utbildningsutbud. Det kan till exempel handla om yrkesutbildningar, lärlingsutbildningar, lärlingsutbildningar i kombination med sfi och/eller svenska som andra språk grund, samt i vissa fall att läsa klart en gymnasieutbildning eller ta del av orienteringskurser.

För att bidra till att utbudet av reguljär utbildning möter arbetssökandes behov har myndigheten genomfört en kartläggning¹⁶ av kommunernas och folkhögskolans planerade utbildningsutbud för första halvåret 2021. Undersökningen indikerar att kommuner och Folkhögskolor generellt sett bedömer att de har goda förutsättningar att erbjuda utbildningsplatser på grundläggande och gymnasial nivå under första halvåret 2021. Slutsatser om kommunernas mottagandekapacitet behöver dock ställas i relation till hur utbudet matchar arbetssökandes behov och förutsättningar och på så sätt också är tillgängligt för Arbetsförmedlingens kunder. I Arbetsförmedlingens återrapport utbildningsplikt för personer med kort utbildning i

¹⁵ Förbereda för reformeringen av myndigheten. Återrapport regleringsbrev 2020. Arbetsförmedlingen 2020. Diarienummer: Af-2020/0034 2118.

¹⁶ Kartläggning av kommunernas utbud av vuxenutbildning under första halvåret. Arbetsförmedlingen 2021. Af-2021/0030 8986.

etableringsprogrammet som lämnades in i oktober 2020¹⁷ framkom att det förekommer att personer nekas utbildning för att den sökande bedöms sakna förutsättningar att tillgodogöra sig utbildning.

Under arbetet med Arbetsförmedlingens kartläggning om utbildningsplatser observerades också en rad utmaningar som påverkar förutsättningarna att göra bedömningar om huruvida utbildningsutbudet matchar arbetssökandes behov. Utmaningarna medföljer också att slutsatserna i kartläggningen är begränsade och därför bör betraktas som ett underlag för fortsatt dialog med kommunerna. En slutsats blev också att Arbetsförmedlingen fortsatt behöver arbeta med att identifiera, förutse och uppmärksamma utbildningsanordnare på arbetssökandes behov av utbildning för att kommunerna ska ha möjlighet att kunna erbjuda den utbildning som arbetssökande och arbetsgivare efterfrågar. Utredningen om möjligheterna till ett digitalt och mer enhetligt informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna förväntas kunna bidra till detta arbete.

3 Uppföljning av arbetet med att öka antalet anvisningar till att söka reguljära studier

I följande avsnitt redovisas en uppföljning av det arbete som gjorts inom ramen för uppdraget från det att uppdraget infördes fram till februari 2021. Viss statistik redovisas även från och med januari 2018 för att för att kunna jämföra med en längre tidsperiod och dra slutsatser om vilken påverkan uppdraget haft.

3.1 Informationsinsamling

Underlaget till uppföljningen utgörs av statistikuppföljning och intervjuer med arbetsförmedlare. Nedan beskrivs underlaget närmare.

3.1.1 Om statistiken

All statistik som redovisas i rapporten bygger på att arbetsförmedlare eller arbetssökande följer rutinen för ärendehantering eller rapportering. Det medför att en del av de aktiviteter som arbetsförmedlare eller arbetssökande utför inte registreras och synliggörs i statistiken. All statistik bör därför tolkas med viss försiktighet.

Anvisningar

Statistiken som beskriver anvisningar till att söka reguljär utbildning har hämtats från arbetssökandes planering. Statistiken visar antalet personer som fått aktiviteten söka utbildning hos kommun eller folkhögskola eller söka utbildning hos yrkeshögskola, högskola/universitet eller folkhögskola inplanerad under månaden

---

¹⁷ Utbildningsplikt för personer med kort utbildning i etableringsprogrammet. Arbetsförmedlingen 2020. Diarienummer: Af-2020/ 0040 8101.

sedan januari 2018.¹⁸ I vissa fall kan ärendehandläggning skilja sig från den beslutade handläggningsprocessen. Det innebär att det kan ha gjorts uppmaningar till att söka reguljära studier utan att en anvisning har gjorts enligt rutin. Anvisningar som skiljer sig från den beslutade handläggningsprocessen synliggörs inte i statistiken. I återrapporten om utbildningsplikt som lämnades in oktober 2020¹⁹ gjordes en granskning av i vilken utsträckning ärendehandläggningen skiljer sig från den beslutade handläggningsprocessen när det gäller anvisning att söka reguljära studier för arbetssökande som omfattats av utbildningsplikt. Granskningen visade då att andelen arbetssökande med utbildningsplikt som får en anvisning på ett alternativt sätt var sex procent.

Uppföljning efter anvisning

Statistiken beskriver antalet personer per månad som har rapporterat i sin aktivitetsrapport att de tackat ja till en utbildningsplats.²⁰ Statistiken är uppbyggd så att månaden som anges i statistiken är periodiserat utifrån månaden som personen rapporterade om att hen sökt utbildningen.

Övergångar till studier

Statistiken som beskriver övergångar till reguljära studier har hämtats från Arbetsförmedlingens datalager och visar antal unika individer som har en registrerad övergång till reguljära studier per månad.²¹ Alla arbetssökande som övergår till reguljära studier har inte fått en anvisning till att söka reguljära studier.

3.1.2 Intervjuer

I arbetet med återrapporten har det genomförts intervjuer med 23 arbetsförmedlare. För att intervjuerna i största möjliga mån ska kunna ge en representativ bild av hela myndigheten, deltog tre eller fyra arbetsförmedlare från varje region. Från varje region deltog även arbetsförmedlare från olika delar av respektive region. Intervjuerna hölls i slutet på januari 2021, vilket var ungefär tre månader efter det att uppdraget infördes.

I intervjuerna ställdes det frågor om hur väl uppdraget hunnit förankras i verksamheten, hur väl det fungerar att göra behovsbedömning gällande reguljär utbildning, hur diskussion kring studieinriktning med arbetssökande brukar se ut, hur rutinerna för uppföljning av den arbetssökandes progression ser ut, om arbetsförmedlare upplever att den utökade möjligheten till att studera med

---

¹⁸ Observera att statistiken inte beskriver hur många personer som har en sådan aktivitet i sin planering varje månad. Om en arbetssökande inte fullföljer aktiviteten kan hen få en ny anvisning vid ett annat tillfälle. Det innebär att en arbetssökande kan få fler än en anvisning vid olika tillfällen.

¹⁹ Utbildningsplikt för personer med kort utbildning i etableringsprogrammet. Arbetsförmedlingen 2020. Diarienummer: Af-2020/ 0040 8101.

²⁰ Endast digitalt inlämnade aktivitetsrapporter registreras i statistiken. Utförda aktiviteter som inte har aktivitetsrapporterats digitalt redovisas inte. Statistiken säkerställer inte att alla anvisningar till att söka reguljära studier har gjorts enligt med kravet om att den arbetssökande kan beviljas aktivitetsstöd eller etableringsersättning för reguljära studier.

²¹ Om en individ har haft ett flertal studieövergångar så väljs vilken studieövergång som redovisas enligt principen att en avaktualisering till studier alltid redovisas, om det finns två eller fler av andra typer av studieövergångar än avaktualisering till arbete redovisas den studieövergång som skedde senast under månaden. Det räknas inte som ett resultat om den sökande var i någon av ovanstående studietyper vid månadens början, och sedan under månaden påbörjat studier av samma typ.

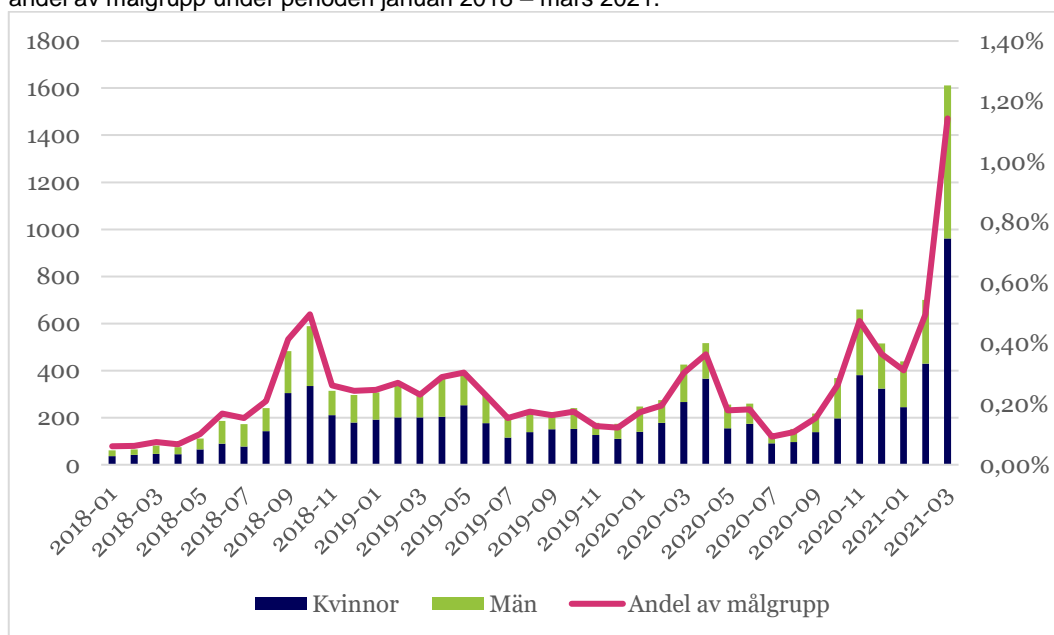
aktivitetsstöd lett till att fler tagit chansen att studera, samt vilka lärdomar och utmaningar arbetsförmedlare hittills upplevt i arbetet med uppdraget.

3.2 Resultat

3.2.1 Antal arbetssökande som fått en anvisning att söka reguljära studier

I Arbetsförmedlingens verksamhetsplan har det fastslagits att myndigheten ska genomföra minst 15 000 anvisningar under 2021, vilket innebär ett snitt om 1 250 anvisningar per månad. Bedömningen som ligger till grund för myndighetens mål har bland annat gjorts mot bakgrund av antalet inskrivna i målgruppen som är aktuell för uppdraget, samt utbildningsnivåer inom målgruppen och andra förutsättningar som kan påverka den arbetsmarknadspolitiska bedömningen. Diagram 1 nedan visar antalet anvisningar att söka reguljära studier som lagts in i arbetssökandes planering per månad sedan januari 2018, uppdelat per kön.

Diagram 1. Totalt antal anvisningar att söka reguljära studier²² per månad, uppdelat per kön, samt andel av målgrupp under perioden januari 2018 – mars 2021.

Källa: Arbetsförmedlingens datalager.

Sedan uppdraget infördes har antalet anvisningar till att söka reguljära studier ökat betydligt. Antalet anvisningar var betydligt fler under perioden oktober 2020 till mars 2021 i jämförelse med motsvarande period föregående år. Att antalet anvisningar även var förhållandevis högt i under perioden september till oktober

²² Antalet personer som fått aktiviteten *söka utbildning hos kommun eller folkhögskola* eller *söka utbildning hos yrkeshögskola, högskola/universitet eller folkhögskola* inplanerad under månaden. Statistiken beskriver inte hur många personer som har aktiviteten inplanerad varje månad. Om en arbetssökande inte fullföljer aktiviteten kan hen få en ny anvisning vid ett annat tillfälle. Det innebär att en arbetssökande kan få fler än en anvisning vid olika tillfällen.

2018 beror till största del på att många arbetssökande med utbildningsplikt anvisades under perioden.

Diagram 2. Totalt antal anvisningar per månad, uppdelat per arbetssökande som omfattas av utbildningsplikt och övriga arbetssökande under perioden januari 2018 – mars 2021.

Källa: Arbetsförmedlingens datalager.

Ökningen av antalet anvisningar till att söka studier har framförallt skett för personer som inte omfattas av utbildningsplikt, vilket är enligt myndighetens förväntningar i och med att anvisningar till att söka reguljära studier nu berör fler arbetssökande. Sedan uppdraget Fler anvisningar till reguljära studier infördes i oktober 2020 har emellertid antalet anvisningar till att söka reguljära studier även ökat något för personer med utbildningsplikt. Detta bedöms bland annat bero på det förtydligade uppdraget om att anvisa fler arbetslösa till reguljära studier, som medfört en ökad prioritering av dessa anvisningar, samt att möjligheter till uppföljning av arbetet med anvisningar har förbättrats. Fram till att uppdraget infördes i oktober 2020 minskade antalet anvisningar för personer som omfattas av utbildningsplikt per månad. Detta bedöms framförallt bero på att antal arbetssökande som omfattas av utbildningsplikt har minskat under perioden, till följd av att det totala antalet i etableringsprogrammet har minskat.

Antalet anvisningar har sedan uppdraget infördes ökat både bland arbetssökande med fullständig gymnasial utbildning såväl som för arbetssökande som saknar gymnasial utbildning.

I tabellen nedan redovisas hur samtliga anvisningarna som lämnats sedan uppdraget infördes i oktober 2020 är fördelade mellan olika grupper av arbetssökande.

Tabell 1. Totalt antal anvisningar under perioden oktober 2020-mars 2021, fördelat på kön, utbildningsnivå, status i början av månaden, åldersgrupp, födelseregion och funktionsnedsättning/ej funktionsnedsättning.

Grupp	Antal	Andel
Kön		
Kvinnor	2535	59%
Män	1759	41%
Utbildningsnivå		
Förgymnasial	3116	73%
Gymnasial	660	15%
Eftergymnasial	518	12%
Status i början av månaden		
Etableringsprogrammet	1412	33%
Jobb och utvecklingsgarantin	2882	67%
Åldersgrupp		
18–19	2	0%
20–24	553	13%
25–29	757	18%
30–44	1939	45%
45–54	757	18%
55-	286	7%
Födelseregion		
Född i Sverige	608	14%
Utrikesfödd	3686	86%
Funktionsnedsättning		
Ja	361	8%
Nej	3933	92%
Totalt antal personer		4294

Källa: Arbetsförmedlingens datalager.

Arbetsmarknadsutbildning

En del av de arbetssökande som bedöms vara i behov av utbildning för att kunna matchas mot arbete tar också del av Arbetsförmedlingens egna yrkesutbildningar, så kallade arbetsmarknadsutbildningar. I Arbetsförmedlingens regleringsbrev för 2020 har myndigheten haft i uppdrag att verka för att fler individer ska delta i arbetsmarknadsutbildningar. Valet av utbildningsinsats görs genom en arbetsmarknadspolitisk bedömning och ska till exempel ta hänsyn till den arbetssökandes tidigare utbildningserfarenhet och till de krav som gäller i respektive bransch.

Arbetsmarknadsutbildning och yrkesutbildning inom det reguljära utbildningsväsendet fyller delvis olika syften. Arbetsmarknadsutbildning är yrkesinriktad utbildning som syftar till att underlätta för den enskilde att få eller behålla ett arbete och som motverkar att brist på arbetskraft uppstår.²³ Kommunal

²³ Upphandlad arbetsmarknadsutbildning och yrkesutbildning inom den kommunala vuxenutbildningen – ett förtydligande. Arbetsförmedlingen 2018. Af-2018/0009 2974.

vuxenutbildning på gymnasial nivå inom det reguljära utbildningsväsendet har ett bredare uppdrag än den yrkesutbildning som ges av Arbetsförmedlingen. Sedan 1 juli 2020 har dock den kommunala vuxenutbildningens (komvux) mål kompletterats med att den ska utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet.²⁴ Syftet är bland annat att komvux i högre grad ska bidra till arbetslivets behov av kompetens och bättre möta vuxnas behov av utbildning i olika skeden av livet.

Arbetsförmedlingens uppdrag att verka för att fler individer ska delta i arbetsmarknadsutbildningar innebär således att en del arbetssökande som är i behov av utbildning eller omställning kan vara aktuella för arbetsmarknadsutbildning, snarare än reguljär utbildning. I åiterrapporten *En effektiv, strategisk och jämställd arbetsmarknadsutbildning*²⁵ som lämnas till Regeringskansliet april 2021 beskrivs Arbetsförmedlingens arbete med arbetsmarknadsutbildning, samt hur myndigheten avser utveckla arbetsmarknadsutbildning så att utbildningsutbudet baseras på efterfrågan och samspelar med utbudet i yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning.

Bedömning av resultatet för uppdraget att anvisa fler till reguljär utbildning
Myndigheten har i verksamhetsplanen för 2021 bedömt att antalet anvisningar bör uppgå till minst 15 000 anvisningar under 2021 vilket innebär minst 1 250 anvisningar per månad. Utvecklingen av arbetet med uppdraget indikerar att målet kan uppnås om myndigheten fortsätter att anvisa i lika hög utsträckning som i mars 2021. För att anvisningarna ska ge den effekt som avses behöver myndigheten säkerställa att anvisade arbetssökande också påbörjar relevant utbildning.

3.2.2 Yrkesutbildning

Arbetsförmedlingen har i nuläget inga kvalitetssäkrade uppgifter om vilka typer av utbildningar arbetssökande övergår till. En kvalitetssäkrad och effektiv information om vilka typer av utbildningar arbetssökande övergår till kräver ett informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och utbildningsanordnarna, som i nuläget inte finns (se vidare under avsnitt 2.4.1.). För arbetssökande som skrivs ut från Arbetsförmedlingen med orsaken att de påbörjar reguljära studier skulle en sådan informationsinsamling alternativt kräva att arbetssökande återkopplar denna information. För arbetssökande som påbörjar studier med aktivitetsstöd skulle informationen om huruvida den arbetssökande valt en yrkesutbildning behöva registreras av en arbetsförmedlare, vilket har bedömts generera för osäkra uppgifter, då komvux har ett flexibelt upplägg som oftast består av kombinationer av olika kurser där det inte tydligt framgår vad som räknas som en yrkesutbildning. Arbetsförmedlingen har därför gjort bedömningen att informationsinsamling om utbildningsinriktning för arbetssökande som påbörjar studier med aktivitetsstöd skulle resultera i allt för osäkra uppgifter i relation till den ökade administrativa

²⁴ Skollagen (2010:800), 20 kap. 2 §, Komvux för stärkt kompetensförsörjning, prop. 2019/20:105.

²⁵ En effektiv, strategisk och jämställd arbetsmarknadsutbildning. Arbetsförmedlingen 2021. Af-2021/0002 9540.

arbetsbelastningen det skulle innebära. Myndigheten kan därför inte redovisa hur många arbetssökande som övergått till yrkesutbildning.

När det gäller anvisningar till reguljära studier är det inte Arbetsförmedlingen som styr arbetssökandes val av studieinriktning. Arbetsförmedlingen gör bedömning om vilken nivå av utbildning arbetssökande ska anvisas till, medan studie- och yrkesvägledare hos kommunen eller fristående leverantörer erbjuder vägledning när det gäller val av utbildningsinriktning. Myndigheten kan därför inte redovisa statistik för hur många arbetssökande som anvisats till att söka yrkesutbildning.

För att kunna redovisa hur myndigheten anvisat till yrkesutbildning, ställdes det frågor till de arbetsförmedlare som intervjuades i arbetet med åiterrapporten om huruvida yrkesutbildning brukar diskuteras under samtal med arbetssökande. Under intervjuerna framgick att yrkesutbildning oftast är den utbildningsinriktning som är mest aktuell för arbetssökande som behöver utbildning för att kunna matchas mot arbete. Dock framkom även att många arbetssökande behöver läsa svenska för invandare (sfi) eller kurser på grundläggande nivå för att få tillräckliga förkunskaper för att senare kunna antas till, samt tillgodogöra sig en reguljär yrkesutbildning. Utifrån intervjuerna som genomfördes är bedömningen därför att yrkesinriktade utbildningar i de flesta fall är målet för de arbetssökande som anvisas till att söka utbildning, men att det för en del arbetssökande först krävs kurser på grundläggande nivå eller teoretiska kurser på gymnasial nivå.

3.2.3 Så kan anvisningar till att söka reguljära studier bidra till kompetensförsörjningen

Förutsatt att anvisningarna leder till att fler arbetssökande tar del av utbildning riktat till branscher, yrken och kompetenser där efterfrågan på arbetsmarknaden finns, antas metodiken vara *ett* av flera redskap för att bidra till kompetensförsörjningen. I och med att Arbetsförmedlingen i nuläget inte har uppgifter om vilka typer av utbildningar arbetssökande övergår till är det svårt att avgöra huruvida anvisningarna bidrar till kompetensförsörjningen. Som nämnts i tidigare avsnitt är dock Arbetsförmedlingens bedömning att yrkesutbildningar ofta är den typ av utbildning som är aktuell för de arbetssökade som anvisas att söka reguljära studier. Dock har Arbetsförmedlingens i dagsläget inte tillräcklig information för att avgöra huruvida personerna som anvisats fullföljer sin utbildning eller om den senare leder till arbete. Därav kan inte Arbetsförmedlingens i dagsläget avgöra huruvida anvisningarna bidrar till kompetensförsörjningen. I och med den korta tiden sedan uppdraget infördes är det också av denna anledning för tidigt att utvärdera detta.

I intervjuer med arbetsförmedlare framfördes viss tveksamhet kring om anvisning är en effektiv metod för att öka antalet övergångar till reguljära studier och på så sätt bidra till kompetensförsörjningen. Arbetsförmedlingens bedömning är emellertid att en anvisning i kombination med andra eventuella insatser, bidrar till att tydliggöra för den arbetssökande vad som krävs för att få en varaktig anställning på arbetsmarknaden. Att tydliggöra planering och förutsättningar kan på så sätt bidra till att öka chansen att den arbetssökande övergår till reguljära studier och i

förlängningen bidra till kompetensförsörjningen. Utifrån de erfarenheter och beskrivningar som framkom under intervjuerna med arbetsförmedlare, framkom emellertid att vägledande, förberedande och/eller motiverande tjänster i många fall är nödvändigt för att en arbetssökande ska påbörja och fullfölja studier.

Uppföljning efter anvisning

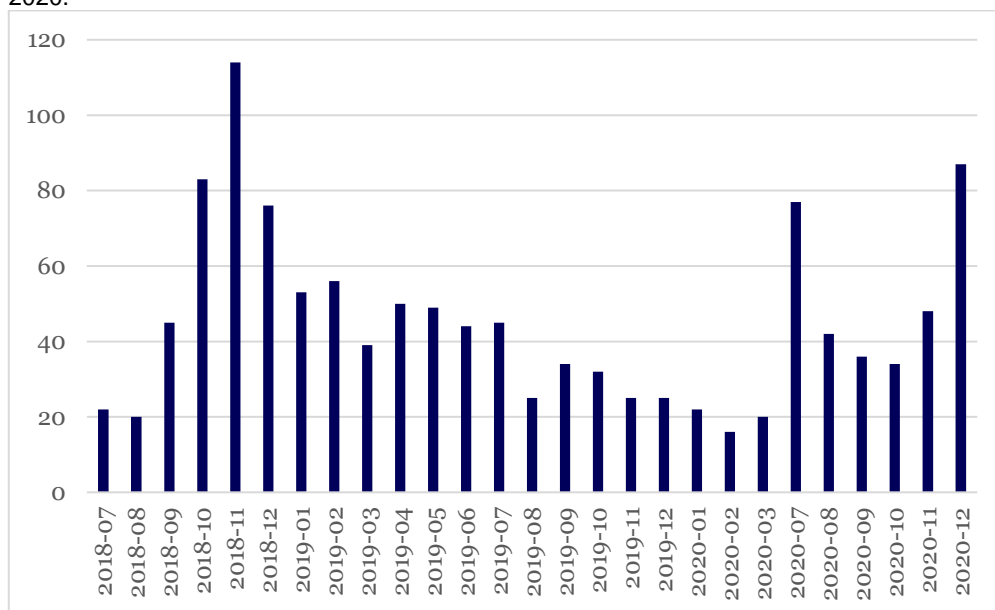
I vilken utsträckning arbetssökande som fått en anvisning att söka reguljära studier rapporterat att de fullföljt den inplanerade aktiviteten kan till viss del indikera hur anvisningar till att söka reguljära studier bidrar till kompetensförsörjningen. Det har dock framkommit att en del arbetssökande fullföljer planeringen att söka reguljära studier utan att rapportera detta. Det har också framkommit under intervjuerna med arbetsförmedlare att en del arbetssökande som får anvisning att söka reguljär utbildning har svårt att förstå hur aktivitetsrapporteringen fungerar och därmed inte rapporterar, trots att de har fullföljt en aktivitet. Något som ytterligare försvårar möjligheten att dra slutsatser utifrån uppgifter om arbetssökandes aktivitetsrapporteringen är att sista datumet för att fullfölja aktiviteten inte löpt ut för alla arbetssökande som fått en anvisning under perioden.

Arbetsförmedlingen konstaterar, trots brister i uppföljningsdata, att det är förhållandevis få som rapporterat att de fullföljt alla inplanerade aktiviteter efter att ha fått en anvisning att söka reguljära studier. En anledning till att arbetssökande inte fullföljer aktiviteten att söka utbildning, som framkom under intervjuerna, är att den arbetssökande saknar motivation och/eller självförtroende nog att fullfölja en utbildning. I intervjuerna framkom också att det händer att arbetssökande får ett arbete eller en praktik efter det att en anvisning om att söka reguljära studier har lämnats och av den anledningen inte fullföljer aktiviteten att söka reguljära studier.

Arbetsförmedlingen konstaterar också att en förhållandevis stor andel av de som rapporterat att de sökt utbildning rapporterar att de blivit antagna, vilket indikerar att en förhållandevis stor andel av den grupp arbetssökande som söker utbildning efter att ha fått en anvisning blir antagna till en utbildning. Av dem arbetssökande som har rapporterat att de blivit antagna är det ca 90 procent som även rapporterar att de tackat ja till utbildningsplatsen.

Diagram 3 visar antalet som rapporterat att de har tackat ja till en utbildningsplats efter att ha fått en anvisning att söka reguljär utbildning. Observera att statistiken inte visar registrerade övergångar till reguljära studier, utan enbart beskriver hur många arbetssökande som rapporterat att de blivit antagna till en utbildning efter att ha fått en anvisning att söka reguljära studier. I och med att myndigheten pausade kravet om aktivitetsrapportering under perioden april till juni till följd av pandemin saknas uppgifter för dessa månader. Eftersom det kan dröja en tid innan den arbetssökande har hunnit ansöka och blivit antagen, redovisas endast statistik för dem som fått anvisning fram till december 2020.

Diagram 3. Totalt antal arbetsökande som rapporterat att de har tackat ja till utbildningsplats efter att ha fått en anvisning att söka reguljär utbildning per månad under perioden juli 2018 – december 2020.²⁶

Källa: Arbetsförmedlingens datalager.

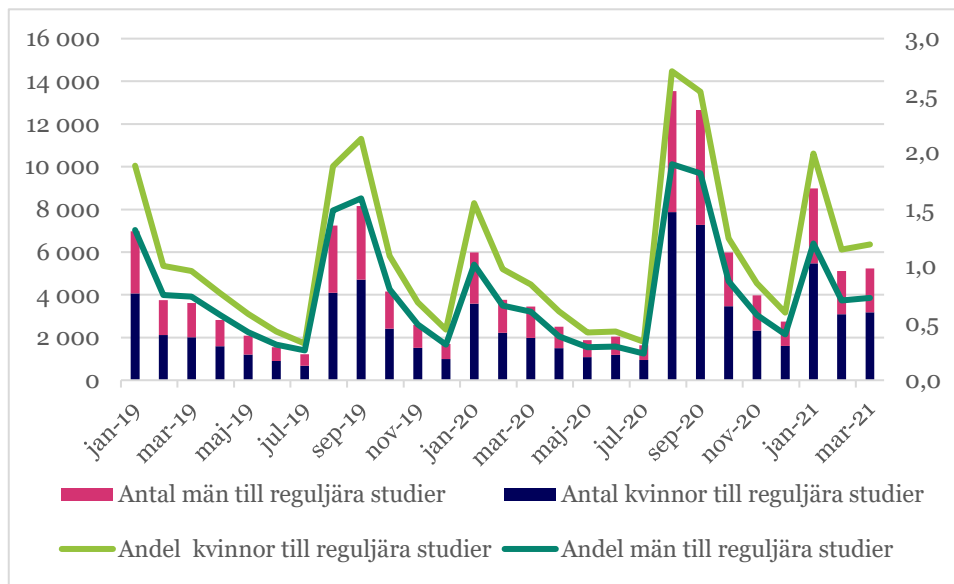
Diagrammet visar att antalet som rapporterat att de har tackat ja till en utbildningsplats efter att ha fått en anvisning att söka reguljär utbildning har varit högre sedan uppdraget infördes i oktober 2020, i jämförelse med motsvarande period föregående år. Även om det skett en förhållandevis stor förändring i jämförelse med motsvande period 2019, är antalet som rapporterat att de har tackat ja till en utbildningsplats efter att ha fått en anvisning att söka reguljär lägre än förväntat. I jämförelse med motsvarande period 2018 är dessutom antalet som rapporterat att de har tackat ja till en utbildningsplats efter att ha fått en anvisning lägre. Statistiken ger en indikation på vad anvisningarna till att söka reguljär utbildning har lett till och därmed även på vilket sätt anvisningar kan bidra till kompetensförsörjningen. Av skälen som angetts ovan är dock möjligheten att dra slutsatser utifrån uppgifter om arbetssökandes aktivitetsrapporteringen begränsade.

²⁶ I och med att myndigheten pausade kravet om aktivitetsrapportering under perioden april till juni till följd av pandemin saknas uppgifter för dessa månader.

Totalt antal övergångar till studier

Diagrammet nedan visar hur många arbetssökande som totalt sätt påbörjat reguljära studier sedan januari 2019.

Diagram 4. Totalt antal övergångar till reguljära studier²⁷, samt andel av målgrupp under perioden januari 2019 – mars 2021.²⁸

Källa: Arbetsförmedlingens datalager.

Sedan augusti 2020 fram till mars 2021 har en högre andel arbetssökande övergått till reguljära studier, i jämförelse med motsvarande period 2019–2020. Även antalet övergångar har ökat. Ökningen av antalet som påbörjat reguljära studier kan bero på att arbetssökande upplever större incitament att studera till följd av situationen på arbetsmarknaden. Samtidigt har Arbetsförmedlingen genomfört ett antal olika insatser (en del av dessa beskrivs i kapitel 2) som syftar till att få fler arbetssökande att börja studera. Det går emellertid inte i nuläget inte att dra slutsatser om huruvida anvisningarna bidragit till att antalet övergångar till reguljära studier har ökat. Myndigheten undersöker nu möjligheten att kunna följa upp hur stor andel av de som fått anvisning att söka reguljär utbildning som har en registrerad övergång till reguljära studier. Arbetsförmedlingen bedömer att det i nuläget inte går att avgöra huruvida anvisningarna bidragit till att fler börjat studera.

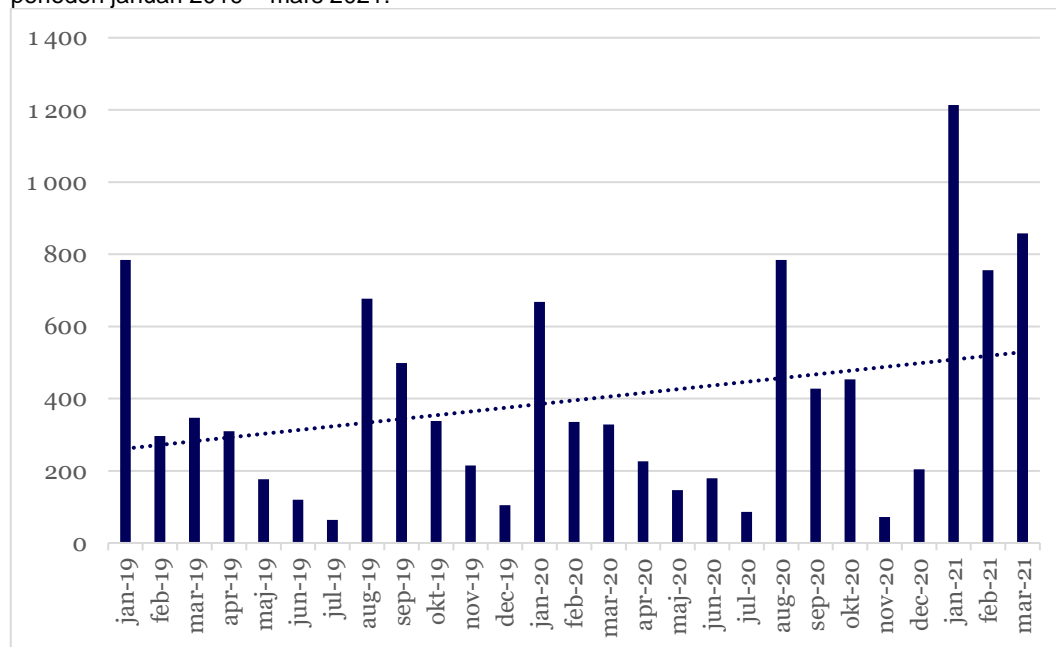
²⁷ I begreppet studier ingår utbildning och studier inom ramen för arbetsmarknadspolitisk verksamhet. Mer specifikt är det utbildningskontrakt, avaktualisering till annan utbildning än arbetsmarknadsutbildning, vuxenstudier inom etablering, kortare reguljär utbildning för långtidsarbetslösa invandrare och sökande med funktionsnedsättning (30 § punkt 5), reguljär utbildning på grundläggande eller gymnasial nivå för JOB-deltagare (30 § punkt 6), utbildning på högskola, universitet, yrkeshögskola eller motsvarande på folkhögskola för deltagare som varit i JOB i minst 450 dagar (30 § punkt 7), deltidsstudier i kombination med JOB. Under perioden 25 oktober 2020 till 30 november 2020 saknas ett antal registrerade övergångar till studier till följd av en IT incident. Därav är statistiken missvisande under denna period.

²⁸ Målgruppen är inskrivna som vid månadens början är öppet arbetslösa, i program med aktivitetsstöd eller timanställda. Till gruppen förs även de som under månaden skrivs in på Arbetsförmedlingen i någon av motsvarande kategorier.

3.2.4 Studier med aktivitetsstöd

Antal arbetssökande som påbörjat studier med aktivitetsstöd

Diagram 5. Totalt antal arbetssökande som påbörjat studier med aktivitetsstöd per månad under perioden januari 2019 – mars 2021.

Källa: Arbetsförmedlingens datalager.

Antalet arbetssökande som påbörjat studier med aktivitetsstöd nådde en toppnotering under januari månad 2021. Även under februari månad 2021 var antalet arbetssökande som påbörjat studier med aktivitetsstöd betydligt högre än motsvarande period föregående år. Detta bedöms kunna bero på de utökade möjligheterna att kunna studera med aktivitetsstöd, samt Arbetsförmedlingens insatser för att informera arbetssökande om denna möjlighet. Antalet som påbörjar studier med aktivitetsstöd har ökat inom alla åldersgrupper. I tabellen nedan redovisas hur många arbetssökande inom olika sökandegrupper som påbörjat reguljära studier med aktivitetsstöd under perioden oktober 2020-januari 2021.

Tabell 2. Totalt antal arbetssökande som påbörjat studier med aktivitetsstöd under perioden oktober 2020-mars 2021, fördelat på status i början av månaden, kön, ålder, funktionsnedsättning, födelseregion och utbildningsnivå.

Grupp	Antal	Andel
Kön		
Kvinnor	2 306	65%
Män	1 267	35%
Utbildningsnivå		
Förgymnasial	1 121	31%
Gymnasial	1 225	34%
Eftergymnasial	1 227	34%
Status i början av månaden		
Etableringsprogrammet	244	7%
Jobb och utvecklingsgarantin	2 267	63%
Öppet arbetslösa	450	13%
Förberedande insatser	251	7%
Övriga	361	10%
Ålder		
18–19	9	0%
20–24	221	6%
25–29	574	16%
30–44	1 631	46%
45–54	711	20%
55-	427	12%
Födelseland		
Född i Sverige	1 202	34%
Utrikesfödd	2 371	66%
Funktionsnedsättning		
Ja	512	14%
Nej	3 061	86%
Totalt antal personer		3 573

Källa: Arbetsförmedlingens datalager.

Generellt sätt är det fler kvinnor än män som studerar med aktivitetsstöd, vilket också speglar övergångar till reguljära studier överlag. Under perioden oktober 2020 till februari 2021 utgör kvinnor 65 procent av alla arbetssökande som påbörjat reguljära studier med aktivitetsstöd. Under samma period utgör deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin 65 procent av alla arbetssökande som övergått till studier med aktivitetsstöd, öppet arbetslösa 12 procent och övriga 7 procent. Observera dock att arbetssökandes status mäts i början på månaden. Arbetssökande som befann sig i etableringsprogrammet i början på månaden har sannolikt påbörjat jobb och utvecklingsgarantin senare under samma månad, då studier inom etableringsprogrammet finansieras med etableringsersättning. Åldersgruppen 30–44 är den åldersgrupp som generellt sätt har flest övergångar till studier med aktivitetsstöd. Under perioden utgör arbetssökande med förgymnasial, gymnasial och efterutbildning ungefär lika stor andel av alla som påbörjat studier med aktivitetsstöd. Under perioden utgör också utrikesfödda 68 procent av alla arbetssökande som påbörjat reguljära studier med aktivitetsstöd.

3.2.5 Anvisningar och studier med aktivitetsstöd ur ett jämställdhetsperspektiv

Som en del i Arbetsförmedlingens arbete med att bidra till att nå de jämställdhetspolitiska målen, har myndigheten arbetat för att upphandlade leverantörer av matchande, vägledande, förberedande och motiverande tjänster ska bidra till att motverka könstypiska yrkes- och studieval. I förfrågningsunderlaget för den nya karriärvägledningstjänsten ombads exempelvis leverantörerna att beskriva hur de arbetar med att uppmärksamma hur normer kan styra val av studier och arbete och utmana deltagarens föreställningar om yrken, kompetenser och utbildningar utifrån kön samt social och kulturell bakgrund. Detta arbete kommer även att följas upp av Arbetsförmedlingen.

Arbetsförmedlingen har också undersökt hur stor andel av målgruppen som anvisats till att söka reguljär utbildning för män respektive kvinnor. Uppföljningen visar att kvinnor och män anvisas till reguljär utbildning i ungefär lika stor utsträckning i förhållande till målgruppen. Kvinnor anvisas dock i något större utsträckning än män i förhållande till storleken på målgruppen.

Arbetsförmedlingen har i tidigare rapporter konstaterat att nyttjandet av insatser inte är jämställt.²⁹ Arbetsförmedlingen har också konstaterat att framförallt utrikes födda kvinnor är underrepresenterade i flera av de arbetsmarknadspolitiska insatserna, samtidigt som sysselsättningsgraden är lägre för denna grupp i jämförelse med män och inrikes födda kvinnor.³⁰ När det gäller studier med aktivitetsstöd visar uppföljningen att ungefär 65 procent av samtliga arbetssökande som påbörjat studier med aktivitetsstöd under perioden oktober 2020 – mars 2021 är kvinnor, samt att 45 procent av samtliga arbetssökande som påbörjat studier med aktivitetsstöd är utrikes födda kvinnor.

Myndigheten avser att följa utvecklingen av hur kvinnor respektive män anvisas för att säkerställa att myndighetens arbete med anvisningar sker utifrån ett jämställdhetsperspektiv, med målsättningen att i förlängningen bidra till att minska könsuppdelningen inom utbildning och arbetsmarknad. Myndigheten avser också att fortsatt följa upp könsfördelningen för arbetssökande som studerar med aktivitetsstöd i förhållande till hur myndigheten anvisar arbetssökande till arbetsmarknadsutbildning för att följa hur fördelningen av hur män och kvinnor får sina studier finansierade.

²⁹ Se exempelvis: Hur skapar vi en mer jämställd arbetsmarknadsinrättning? Arbetsförmedlingen 2018. Af-2018/0005 3281

³⁰ Utrikes födda kvinnor. Arbetsförmedlingen 2019. Af-2019/0047 4273

3.3 Utmaningar och förbättringsområden i arbetet med uppdraget

Nedan redovisas en sammanställning av de utmaningar och förbättringsområden som identifierats i intervjuerna som genomförts i arbetet med åiterrapporten. Nästkommande avsnitt redogör för några av de åtgärder som myndigheten arbetar med, samt kommer att arbeta vidare med under 2021.

3.3.1 Rutiner och arbetssätt kopplat till anvisningar

I intervjuerna framkom att uppdraget inte hunnit förankras i samma utsträckning i alla delar av myndigheten i och med den korta tiden sedan uppdraget infördes, bland annat på grund av resursprioriteringar till förmån för myndighetens övriga uppdrag, pandemin och pågående reformering. Förankring av uppdraget gäller främst frågan om i vilka fall en anvisning att söka reguljära studier är lämplig, men också hur man arbetar för att identifiera inskrivna arbetssökande som kan vara aktuella för en anvisning. Delar av myndigheten arbetar exempelvis med urvalssökningar i myndighetens ärendehanteringssystem för att identifiera arbetssökande som kan vara aktuella för en anvisning att söka reguljär utbildning. Medan andra enheter endast haft resurser att ta ställning till anvisning att söka reguljär utbildning för nyinskrivna deltagare i etableringsprogrammet eller jobb- och utvecklingsgarantin, samt vid redan bokade planeringssamtal. Arbetsförmedlingen arbetar nu för att utveckla, utvärdera och sprida framgångsrika arbetssätt och metoder som genererar träffsäkra anvisningar.

Arbetsförmedlingens roll i arbetet med anvisning att söka reguljär utbildning och utmanade förutsättningar för arbetssökande att klara reguljära studier

En del av Arbetsförmedlings reformering innebär att myndigheten använder upphandlade aktörer för att ge arbetssökande de insatser eller stöd som krävs för att den arbetssökande ska närma sig arbete. Arbetsförmedlingen ska endast stå för bedömningen om individen har behov av matchande eller rustande insatser. Arbetet med åiterrapporten indikerar emellertid att myndigheten kan bli bättre på att överlåta ansvaret för vägledande och motiverande insatser till de fristående aktörerna och utnyttja de kompetenser och resurser som de fristående aktörerna erbjuder. Det samma gäller kommunernas studie- och yrkesvägledning.

I intervjuerna med arbetsförmedlare har det bland annat framkommit att arbetsförmedlaren i vissa fall avstår från att anvisa en arbetssökande att söka reguljär utbildning på grund av att arbetsförmedlaren bedömer att den arbetssökande inte har förutsättningar att påbörja reguljära studier. Skälen till detta uppges exempelvis vara att den arbetssökande har tidigare erfarenheter av misslyckanden inom utbildning eller har andra individuella förutsättningar som gör det svårt att fullfölja en utbildning. I dessa fall kan det enligt intervjudeltagarna krävas ett flertal insatser och ett mer långsiktigt arbete för att motivera den arbetssökande att påbörja reguljära studier. Liknande utmaningar har uppmärksammats i andra sammanhang,

exempelvis i Arbetsförmedlingens återrapport Ungdomar som riskerar långtidsarbetslöshet.³¹

Distansutbildning, som blivit vanligare i och med pandemin, upplevs av arbetsförmedlarna också vara särskilt problematiskt för personer som har mer utmanande förutsättningar att klara av studier. Detta bedöms till viss del också påverka hur många anvisningar att söka reguljära studier myndigheten har lämnat sedan uppdragets införande, eftersom det enligt arbetsförmedlare påverkar bedömningen om den arbetsökades förutsättningar att klara av utbildning.

Uppföljning av den arbetssökande efter en anvisning till att söka reguljära studier

Arbetet med uppföljning av den arbetssökande efter anvisning att söka reguljära studier bedöms vara en viktig del i att utvärdera och säkerställa att rätt personer får rätt insatser. Vid de fall som en arbetssökande inte fullföljt planeringen kan exempelvis arbetsförmedlaren utreda orsakerna till detta och på så sätt erbjuda vidare stöd eller justera den arbetssökandes planering. I intervjuerna med arbetsförmedlare framkom emellertid att uppföljning av arbetssökande efter anvisning att söka reguljär utbildning sker i begränsad omfattning i delar av myndigheten. Detta kan till viss del förklaras av ineffektivt informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna och andra huvudmän, som erbjuder utbildning och studievägledning, samt med leverantörerna som erbjuder studievägledning och motiverande insatser.

Att uppföljning av arbetssökande efter anvisning att söka reguljär utbildning sker i begränsad omfattning beror också på bristande tillgång till systemstöd som förenklar och effektiviserar myndighetens arbete med uppföljning. Myndigheten arbetar just nu med en verksamhetslogisk förflyttning som innebär att varje arbetssökande nu kan ha flera olika ärenden som var och ett har en ansvarig handläggare. Tidigare hade varje arbetssökande ett ärende med en utpekad ansvarig handläggare. Förflyttningen innebär att myndigheten just nu arbetar med att forma systemstöd och rutiner för hur man på ett systematiskt och effektivt sätt kan arbeta med att nå fler övergångar till reguljära studier och som en del av det arbetet även lämna anvisningar till att söka reguljära studier. Detta inkluderar också uppföljningsarbete efter anvisning att söka reguljära studier. När uppföljning blir en integrerad del i Arbetsförmedlings nya beslutssystem, kan myndigheten bättre säkerställa kvaliteten i anvisningarna och resultaten och därmed höja träffsäkerheten i anvisningarna. I och med att uppföljning också möjliggör eventuella korrigeringar i planeringen och aktiviteterna, förväntas också bättre systemtekniska uppföljningsmöjligheter kunna leda till att fler arbetsförmedlare bedömer anvisning till att söka reguljära studier som ett lämpligt steg för den arbetssökande.

Förhoppningen är också att informationsutbytet på sikt ska bli allt mer automatiserat och därigenom generera mer tillförlitliga uppgifter. Ett digitalt och allt mer automatiserat informationsutbyte kan i sin tur skapa bättre underlag för bedömningar om hinder för övergångar till reguljära studier.

---

³¹ Ungdomar som riskerar långtidsarbetslöshet. Arbetsförmedlingen 2021. Af-2021/0019 5423

3.3.2 Studiefinansiering

Under intervjuerna framkom även vissa utmaningar kopplat till arbetssökandes studiefinansieringsformer.

Försörjningsstöd och studier med aktivitetsstöd

Hittills har det framkommit att kommunernas tolkning av huruvida arbetssökande ska få behålla sitt kompletterande försörjningsstöd när de studerar med aktivitetsstöd varierar mellan kommuner. I vissa kommuner har arbetssökande nekats att behålla sitt kompletterande försörjningsstöd när de studerar med ersättning från arbetsförmedlingen, medan andra kommuner har tillåtit personer att kombierna ersättningsformerna. Kommunernas tolkning av rättsläget påverkar således hur många arbetssökande som kommer kunna utnyttja möjligheten att studera med aktivitetsstöd och i förlängningen hur många arbetssökande som kan anvisas till att söka reguljära studier, samt även påbörja studier. Arbetsförmedlingen har för nuvarande ingen uppfattning om hur vanligt det är att arbetssökande nekas försörjningsstöd efter att ha fått beslut om studier med aktivitetsstöd. Det har kommit till myndighetens kännedom att en del kommuner utreder frågan.

Förändringen i Förordning (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program 30 §

Arbetsförmedlingen ser positivt på förändringen i förordning (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program 30 § som innebär en mer flexibel användning av möjligheten till studier med ersättning. Under implementeringen av det nya regelverket har det internt inom myndigheten uppmärksammats en risk i och med förändringen som berör deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin som vill studera med aktivitetsstöd. Förändringen innebär bland annat att och kommunal vuxenutbildning som svenska för invandrare (sfi) och kommunal vuxenutbildning på grundläggande eller gymnasial nivå numera omfattas av samma punkt i 30 §, 30 § p. 4. Studier enligt 30 § p. 4 kan beviljas i sammanlagt 12 månader. Detta innebär att sökande som studerar sfi enligt nya paragrafen har kortare tid till andra studier med aktivitetsstöd enligt samma paragraf. Förändringen gjordes bland annat i syfte att förenkla beslutsfattandet när en arbetssökande studerar kombinationsutbildningar med sfi och yrkesvux. Innan ändringen kunde arbetssökande i jobb- och utvecklingsgarantin studera sfi i 12 månader med aktivitetsstöd och sedan fortsätta med kommunal vuxenutbildning på grundläggande eller gymnasial nivå i 12 månader med aktivitetsstöd. Det har ännu inte passerat lång tid sedan regeländringarna, men detta kan komma att påverka möjligheten att anvisa deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin att söka reguljära studier utifrån att färre arbetssökande kan komma att ha tid kvar för studier på grundläggande eller gymnasial nivå med aktivitetsstöd.

4 Åtgärds punkter

I följande avsnitt presenteras några av de åtgärder som myndigheten arbetar med, samt kommer att arbeta vidare med under 2021.

4.1 Tydliggöra Arbetsförmedlingens roll i arbetet med anvisning att söka reguljär utbildning

Arbetsförmedlingen har identifierat ett behov av att tydliggöra vilken roll myndigheten har i förhållande till fristående aktörer och utbildningsanordnare när det gäller att erbjuda fördjupat stöd och bedömning av den arbetssökandes förutsättningar att klara av reguljära studier. Arbetsförmedlingens roll är att bedöma behov av reguljär utbildning och tydliggöra behovet för den arbetssökande genom att göra en anvisning att söka till reguljär utbildning. En anvisning kan vid behov kombineras med beslut om fördjupat stöd i form av utredande, motiverande och/eller vägledande insats. Bedömning av om det finns ett lämpligt kursutbud eller om den arbetssökande har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildning, behöver lämnas över till utbildningsanordnaren. Fristående aktörers roll är att, utifrån upphandlade tjänster, leverera den insats som arbetsförmedlingen beslutat om, med en förståelse för vikten av reguljär utbildning. Arbetsförmedlingen kommer under 2021 arbeta för att etablera ett arbetssätt som följer denna ansvarsfördelning mellan myndigheten, utbildningsanordnare och fristående aktörer för att arbetssökande ska ges möjlighet att få sina förutsättningar bedömda av utbildningsanordnare, hos myndighetens professioner eller via en fristående aktör, samt få det stöd som krävs för att lyckas med en utbildning

4.2 Utveckla rutiner för uppföljning i handlägningsprocessen efter anvisning till att söka studier

Arbetsförmedlingen har konstaterat att myndigheten behöver hitta effektivare rutiner för individuppföljning efter att en anvisning till att söka reguljära studier har lämnats. Arbetsförmedlingen kommer under 2021 därför arbeta med att utveckla systemstödet i handlägningsprocessen i en riktning som underlättar arbetet med uppföljning. Innan det systemtekniska stödet för uppföljningsarbetet är ändamålsenligt, kommer Arbetsförmedlingen genom olika kommunikationsinsatser under 2021 tydliggöra vikten av arbetet med uppföljning.

4.2.1 Förbättra informationsutbytet med kommuner och fristående aktörer

En del i arbetet med förbättrad uppföljning av den arbetssökande efter anvisning att söka reguljära studier och samverkan med kommuner och fristående aktörer är att utveckla möjligheterna till informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och kommuner. En undersökning av möjligheterna och de juridiska förutsättningarna för detta har därför inletts. Detta arbete sker tillsammans med Skolverket genom uppdrag 3.13 i Arbetsförmedlingens regleringsbrev 2021.³² Ett sådant

---

³² Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Arbetsförmedlingen.

informationsutbyte har betydelse i hela kedjan av kundens planering, från behovsbedömning till påbörjade studier och därmed också möjligheten att kunna följa upp den arbetssökandes progression. Kontakten med kommuner är en förutsättning för att Arbetsförmedlingen på ett effektivt sätt ska kunna följa upp vad som sker efter det att myndigheten har lämnat en anvisning till att söka reguljär utbildning. Ett ändamålsenligt informationsutbyte är därmed betydelsefullt för att få till stånd en välfungerande samverkan med kommuner.

4.3 Dialog med SKR och Socialstyrelsen gällande studier med aktivitetsstöd kombinerat med försörjningsstöd

I och med att det har framkommit att arbetssökande nekats försörjningsstöd med anledning av att de studerar med aktivitetsstöd från Arbetsförmedlingen, har myndigheten inlett en nationell dialog med SKR och Socialstyrelsen för att undersöka hur kommunerna ställer sig till att arbetssökande som studerar med aktivitetsstöd får behålla sitt försörjningsstöd och vad som kan göras för att hantera dessa hinder.

4.4 Öka kundens tillgång till karriärvägledning

Arbetsförmedlingen kommer under 2021 arbeta för att öka arbetssökandes tillgång till karriärvägledning genom digitala tjänster och användning av tjänsterna yrkes- och studieförberedande moduler, upphandlad karriärvägledning samt samverkansinsatsen studiemotiverande kurs på folkhögskola. Därtill kommer myndigheten, genom ökad uppföljning, tydliggöra krav på fristående aktörer att matcha till jobb genom utbildning. Arbetsförmedlingen kommer även fortsätta arbeta med att öka kunskapen om vägledande tjänster och vilka kedjor av insatser som kan användas för att förenkla vägen till arbete genom utbildning och omställning arbetssökande. Arbetsförmedlingen arbetar bland annat för att de långsiktiga fördelarna med utbildning ska framhävas i vägledningen.

4.5 Utveckling av samverkan med kommuner och fristående aktörer

Arbetsförmedlingen kommer under 2021 att arbeta fram en systematiserad och konsekvent samarbetsmodell för operativ individsamverkan mellan Arbetsförmedlingen, fristående aktörer och kommuner. Framtagandet av samarbetsmodellen sker bland annat genom att testa och utvärdera samverkansformer genom ett pilotprojekt som omfattar tre av Arbetsförmedlingens lokala verksamheter med respektive samverkande, fristående aktörer och kommuner. SKR, Almega och Folkbildningsrådet ger också strategiskt stöd i arbetet med piloten genom att bidra med en övergripande insyn på området.

Pilotprojektet syftar till att utveckla och prova arbetsätt och processer för en kundfokuserad och effektiv samordning kring individens behov när hen finns hos en fristående aktör och där hen har, eller ska få, stöd från kommunal verksamhet. Piloten är avgränsad till processen för övergångar till reguljära studier och

ekonomiskt bistånd, med fokus på insatserna YSM, KVL och SMF. Det långsiktiga syftet är dock att utveckla arbetssätt som kan generaliseras till hela landet och för alla tjänster. Piloten förväntas dra lärdomar som kommer att bidra till utvecklingen av enhetliga arbetssätt och processer för det framtida samarbetet mellan Arbetsförmedlingen, fristående aktörer och kommuner. På kort sikt syftar piloten till att inom Arbetsförmedlingens lokalt berörda enheter och kommuner, väsentligt öka övergångarna till reguljära studier bland kunder med utbildningsbehov.

4.5.1 Bidra till ett ändamålsenligt utbildningsutbud

I och med att tillgången till utbildning är avgörande för att arbetssökande ska kunna ta del av utbildning avser Arbetsförmedlingen att aktivt samverka med regioner, kommuner och Folkhögskolor om planering och dimensionering av utbildningsutbud i syfte att bidra till att ett ändamålsenligt utbud tillgängliggörs. Det avser särskilt att bidra till att utbildningsutbudet möter såväl arbetssökandes som arbetsgivares behov och att information om utbudet är tillgängligt för arbetssökande. Arbetsförmedlingen kommer därför att fortsätta arbeta med att både nationellt och lokalt identifiera, förutse och uppmärksamma utbildningsanordnare på arbetssökandes behov av utbildning i den lokala verksamheten. En del i detta arbete avser att låta bedömningen om huruvida den arbetssökande har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildning ske hos utbildningsanordnaren. På så sätt får utbildningsanordnare kännedom om arbetssökandes utbildningsbehov och varierande förutsättningar att tillgodogöra sig utbildning, vilket ger förutsättningar för ändamålsenlig planering och dimensionering av utbildningsutbud.

Inom ramen för regeringsuppdrag 14. *Digital infrastruktur för livslångt lärande - regeringens samverkansprogram 2019–2022*, ska även Arbetsförmedlingen bistå regeringen i genomförandet av regeringens samverkansprogram. I samverkan med andra berörda myndigheter och aktörer ska Arbetsförmedlingen bidra till utvecklingen av en sammanhållen digital infrastruktur som stödjer livslångt lärande.

5 Slutsatser

Arbetsförmedlingen konstaterar att myndigheten har lyckats öka antalet anvisningar sedan uppdraget infördes. Myndighetens bedömning är att antalet anvisningar bör uppgå till minst 15 000 anvisningar under 2021 och minst 1 250 anvisningar per månad. Utvecklingen av arbetet med uppdraget indikerar att volymmålet kan uppnås om myndigheten fortsätter att anvisa i ungefär lika hög utsträckning som i mars 2021. En viktig del i arbetet framåt blir också att följa upp och säkerställa att anvisningarna får den effekt som avses.

Ökningen av antalet arbetssökande som beviljats studier med aktivitetsstöd *visar* att möjligheten till att studera med aktivitetsstöd har utnyttjats *mer* sedan ändringen infördes.

I det fortsatta arbetet blir det viktigt att behålla fokus på målet om att andelen som övergår till reguljär utbildning, särskilt yrkesutbildning, ska öka väsentligt. För att lyckas med målet behöver myndigheten genom fristående aktörer ge arbetssökande de insatser som krävs för att öka chanserna till att arbetssökande påbörjar reguljära studier eller får arbete. Vägledning och motiverande insatser bedöms vara viktigt för många arbetssökande som behöver utbildning för att kunna få ett arbete. Därav blir den gemensamma insatsen med fristående leverantörer samt kommuner och folkhögskolor fortsatt viktigt för att kunna lyckas med uppdraget. En grundförutsättning i det gemensamma arbetet är att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan Arbetsförmedlingen, fristående aktörer och utbildningsanordnare. I det gemensamma arbetet behöver Arbetsförmedlingen bland annat fortsatt identifiera, förutse och uppmärksamma utbildningsanordnare på arbetssökandes behov av utbildning för att utbildningsanordnare ska ges möjlighet att planera och dimensionera utbildning som matchar arbetssökandes och arbetsmarknadens behov.

Arbetsförmedlingen konstaterar att en del inskrivna arbetssökande står långt från arbetsmarknaden och har behov av stöd för att kunna klara av en utbildning. Det är därför av stor vikt att Arbetsförmedlingen underlättar och undanröjer hinder för arbetssökande som behöver stöd, genom bland annat vägledning och motiverande insatser. Dock kan inte Arbetsförmedlingen lösa alla problem på egen hand. En del arbetslösa som har behov av utbildning behöver exempelvis ett särskilt pedagogiskt stöd för att klara sina studier. Arbetsförmedlingen har samtidigt i olika sammanhang fått indikationer på att tillgången på specialpedagogiskt stöd är begränsat inom kommunal vuxenutbildning.³³ Myndigheter, arbetsmarknadens parter samt kommuner har ett stort ansvar för att möjliggöra utbildning för dessa grupper.

Arbetsförmedlingen bedömer vidare att det är för tidigt att avgöra huruvida anvisningarna bidragit till att möta kompetensbehoven på arbetsmarknaden. Hur anvisningar att söka reguljär utbildning och fler övergångar till studier påverkar kompetensförsörjningen kommer analyseras vidare inom ramen av uppdrag 12 i arbetsförmedlingen regleringsbrev för 2021. Slutligen bedömer Arbetsförmedlingen att reguljära studier fortsatt kommer att vara viktigt för många arbetssökande och att anvisning till reguljära studier kan bidra till att tydliggöra den arbetssökandes förutsättningar på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen arbetar därför för att bedömning av eventuellt behov av reguljära studier ska vara en naturlig del i den arbetsmarknadspolitiska bedömningen.

---

³³ Se exempelvis: Ungdomar som riskerar långtidsarbetslöshet. Arbetsförmedlingen 2021. Af-2021/0019 5423